

Language circle immersion sets for Kwakwala-Liqwala*

Greetings.....	3
Weather.....	4
Turn-taking 1	5
Turn-taking 2	6
Immersion	7
Lifelines 1.....	8
Lifelines 2.....	9
Activities 1	10
Activities 2	11
Telephone 1	12
Telephone 2	13
Video.....	14
Encouragements.....	15
Storytelling.....	16
News	17
House 1	18
Bedroom 1.....	19
Washroom 1	20

---

* (CC BY 4.0)...

Set. Greetings

-
1.	Yo. Yo. yo.	Hello. Are you there?
2.	'Wiksas. Wiksas. wiksas.	How are you?
3.	Ix'mas. Ixmas. ?ixmas.	Are you good?
4.	Ix'mən. Ixmən. ?ixmən.	I'm good.
5.	Olakala'mən ik. Olakalamən ik. ?olakalamən ?ik.	I'm very good.
6.	Olakala ik. Olakala ik. ?olakala ?ik.	Very good.
7.	'Wikstas. Wikstas. wikstas.	And how are you?
8.	Ix'amxa?an. Ix?əmcə?ən. ?ix?əmχə?ən.	I'm fine too.
-

Set. Weather

	'Wiksux̓wda ነalax̓.	
1.	Wiksucwda ነlac. wiksuč̓da ነlač̓.	How's the day?
2.	'Wigilux̓wda t̓lasano'yix̓. Wigilucwda t̓lasano'yic. wigiluč̓da ḥasano'yix̓.	What's it doing outdoors?
3.	__-uxw. __-ucw. __-uč̓w.	It's __. (d2)
4.	__-uxwda __-(i)x̓. __-ucwda __-(i)c. __-uč̓da __-(i)č̓.	The __ is __. (d2)
5.	?ika ነala • ika ነala • ika 'nala	good, calm weather
6.	ȳaksəm̓ ነala • ȳaksəm̓ ነala • 'yaksəm̓' ነala	bad, stormy weather
7.	č̓elqʷa • t̓səlqw̓a • t̓salkwa	hot weather
8.	w̓ədala • w̓ədala • 'w̓ədala	cold weather
9.	ȳisəla • t̓lisəla • t̓lisəla	sunny
10.	þəlxəd̓zola • þəlcədzola • þəlxəd̓zola	cloudy
11.	þəlxəla • þəlcəla • þalxala	foggy
12.	yola • yola • yola	windy
13.	ȳugʷa • ȳugwa • 'yugwa	raining
14.	kʷisa • kwisa • kwisa	snowing

Set. Turn-taking 1

-
1. Tla̱łta'yukwälän's.
Tla̱łta'yukwäləns.
λaλayukʷələns.
2. Tla̱łta'yukwälaxda?xwtłas.
Tla̱łta'yukwälaxda?cwtłəs.
λaλayukʷəlaxda?xʷλəs.
3. Angwatłi'.
Өngwatłi?.
?əngʷaλi?.
4. Nugwatłi.
Nugwatłi.
nugʷaλi.
5. Sutłi.
Sutłi.
suλi.
6. Gatłaga(da) __-(a)x.
Gatłega(da) __-(ə)x.
gaλəga(da) __-(ə)x.
7. Yutłuxw(da) __-(i)x.
Yutłucw(da) __-(i)c.
yuλuχʷ(da) __-(i)χ.
8. Hethi(da) __.
Hethi(da) __.
heλi(da) __.
-
- We're taking turns.
- You all will take turns.
- Who will it be?
Whose turn is it?
- It will be me.
It's my turn.
- It will be you.
It's your turn.
- It will be __. (d1)
- It will be __. (d2)
- It will be __. (d3)

Set. Turn-taking 2

1. Gilaxda'xw'la.
Jilaxda?cw̓la.
Ɂilaxda?xʷ̓la.
2. Dənu'xwdlałaxda'xw'la.
Dənu? cwdlałaxda?cw̓la.
dənu?xʷλałaxda?xʷ̓la.
3. Angwatłida galabəntłe'.
Əngwatłida galabəntłe?.
?əngʷaλida galabənλe?.
4. Galabəntłuxw(da) __-(i)x̓.
Galabəntłucw(da) __-(i)c.
galabənλučʷ(da) __-(i)x̓.
5. Ałałxsde'tłuxw(da) __-(i)x̓.
Ałəlc̓sde?tłucw(da) __-(i)c.
?ałəl̓x̓sde?λučʷ(da) __-(i)x̓.
6. Lə'muxw gwałuxw(da) __-(i)x̓.
Ləmucw jwałucw(da) __-(i)c.
ləm̓učʷ Ɂʷałučʷ(da) __-(i)x̓.
7. 'Nix'laxuxw(da) __-(i)x̓.
Nixłacucw(da) __-(i)c.
niłixałučʷ(da) __-(i)x̓.
8. Ḵikayud'laga' dłə'wuxwda ugʷə'lax.
Qiqliyudłaga? dlə'wucwda ugʷəłac.
qiqliyudłaga? λəwūčʷda ?ugʷəłax.
9. Wəłalaxuxw(da) __-(i)x̓.
Wəłalacucw(da) __-(i)c.
wəłalałučʷ(da) __-(i)x̓.

Set. Immersion

-
1. Kwak'walala.
kʷakʷalala.
2. Kwak'walalaxən's.
kʷakʷalalaxən's.
3. Gwa's Mamał'akalax.
gʷa's mamał'akalał.
4. We', Kwak'walatłan.
weʔ, Kwak'walatłən.
5. Gilakas'la lə'aqus malkwälamas gaxən.
gilakas'la lə'aqus məlqwəlamas gaχən.
- Speak Kwakwala.
Let's speak Kwakwala.
Don't speak English.
Okay, I'll speak Kwakwala.
Thank you for reminding me.
-

Set. Lifelines 1

'Mamskalas.

1. Məmskalas.
məmskalas.

What are you saying?

Idzakwala's.

2. Idzaqwala?s.
?id^zaq^wala?s.

Say it again.

Ki'san a'yu'salus.

3. Ki?sən ə'yū?səlus.
ki?sən ?ə'yū?səlus.

I don't understand you.

He'am.

4. Heʔəm.
heʔəm.

That's all.

I pass.

Set. Lifelines 2

- 'Masis ax'eksda'os wałdama'.
1. Masis əc?ecsdə?os wałdəma?.
masis ?əx?e̍xsda?os wałdəma?.
-
- Ax'eksdañ kan ነike' ____.
2. Əc?ecsdəñ qən ነike? ____.
?əx?e̍xsdañ qən ነike? ____.
-
- 'Masi wałdame'sa ____.
3. Masi wałdəme?sa ____.
masi wałdəme?sa ____.
-
- 'Niksawuxwsa ____.
4. Niksəwucwsa ____.
níksəwúxʷsa ____.
-
- Ki'san kołalaxa wałdama'.
5. Ki?sən qotłelaca wałdəma?.
ki?sən qołelača wałdəma?.
-
- Nakamá'an wałdám̥x.
6. Nəqamə?ən wałdəmc.
nəqamə?ən wałdəm̥x.
-
- Nakamus wałdám̥x.
7. Nəqamus wałdəmc.
nəqamus wałdəm̥x.
-
- Udzaxus wałdám̥x.
8. Udzacus wałdəmc.
?udz'ačus wałdəm̥x.
-

Set. Activities 1

1. 'Wigilas.
What are you doing?
Wigilas.
wigilas.
2. __-as(i).
Are you __?
__-as(i).
3. __-ən(tla).
I'm __.
__-ən(λa).
4. Ki'san __.
I'm not __.
Ki?sən __.
ki?sən __.
5. ?i?aχəla • i?acəla • i'axala
working
6. ?əmla • əmla • əmla
playing
7. ha'miksila • ha'miksila • ha'miksila
cooking, preparing food
8. ɬakədəkʷsila • ɬakədəkwsila • ɬakədəkwsila
reading, studying
9. ɬata • ɬata • ɬata
writing
10. ɬaɬuλa • ɬaɬutla • ɬakutla
learning
11. qasa • qasa • kasa
walking
12. xudzil • xudził • xudził
resting (indoors)
13. ɬayos gwigilasa'
doing nothing
ɬeyos jwigilasa?
ɬeyos ɬwigilasa?

Set. Activities 2

1.	'Wigilas(i)(-x-) l <u>ə</u> ns'w <u>a</u> ł.	What did you do yesterday?
2.	Wigilas(i)(-c-) l <u>ə</u> ns <u>wə</u> ł. wigilas(i)(-x-) l <u>ə</u> ns <u>wə</u> ł.	I __. I was __.
3.	'Wigilatłas(i)(-x-) l <u>ə</u> nstłe'.	What will you do tomorrow?
4.	Wigilatłas(i)(-c-) l <u>ə</u> nstłe? wigilałas(i)(-x-) l <u>ə</u> nsłe?.	I will __.
5.	kił <u>a</u> • kitł <u>a</u> • kitł <u>a</u>	fishing with a net, fishing on a boat
6.	?ikʷ <u>ə</u> lił • ikw <u>ə</u> lił • ikw <u>ə</u> lił	cleaning house
7.	ćuć <u>ə</u> xʷ <u>ə</u> ga • tsuł <u>sə</u> cw <u>ə</u> ga • tsuł <u>sax</u> waga	washing dishes
8.	axsila -x- g <u>ə</u> ng <u>ə</u> nanam acsila -c- g <u>ə</u> ng <u>ə</u> nanam ?axsila -x- g <u>ə</u> ng <u>ə</u> nanam	looking after children
9.	hutłila -x- k <u>ə</u> m <u>ə</u> nd <u>ə</u> m hutłila -c- q <u>ə</u> m <u>ə</u> nd <u>ə</u> m huł <u>ə</u> ila -x- q <u>ə</u> m <u>ə</u> nd <u>ə</u> m	listening to music
10.	humoła -x- hum <u>ə</u> w <u>ə</u> lat <u>ə</u> si humoła -c- hum <u>ə</u> w <u>ə</u> lat <u>ə</u> si humoła -x- hum <u>ə</u> w <u>ə</u> lač <u>ə</u> ci	watching television
11.	(?) • (?) • (?)	playing (video) games
12.	la la-x- __ • la la-c- __ • la la-x- __	go to __

Set. Telephone 1

-
1. Yo. Hello.
Yo. Are you there?
yo.
-
2. Nugwa'am ___. I'm ___.
Nugwa?əm ___.
nugʷa?əm ___.
__(x)tɬ-an.
__(x)tɬ-ən.
__(x)ɬ-ən.
-
3. My name is ___.
Angwas.
Əngwas.
?əngʷas.
-
4. Who are you?
Su'mas ___.
Sumas ___.
sumas ___.
Is that you, __?
-
5. Gwix'idə'as'ma'an ga'wala loł.
Jwix?idə?asmə?ən gəwala loł.
gʷix?idə?asmə?ən gəwala loł.
How can I help you?
-
6. Please help me.
Ga'walala's gaxan wa'xa.
Gəwalala?s gacən wə?ca.
gəwalala?s gaχən wə?xa.
-
7. Just a moment.
Isała'ma'wisdla.
Isałamawisidlə.
?isalałamawisłə.
-

Set. Telephone 2

1. Angwan kikayud'wat. Who am I speaking to?
     1. Өngwən qiqeyudwət.
         ?əng^wən qiqeyudwət.
2. Angwis kikayuda'exsda'os. Who do you want to talk to?
     2. Өngwis qiqeyudə?ecsdə?os.
         ?əng^wis qiqeyudə?exsdə?os.
3. Kikayuda'exsdən dlə'wi(da) __. I want to talk to __.
     3. Qiqeyudə?ecsdən dlə'wi(da) __.
         qiqeyudə?exsdən λə'wi(da) __.
4. Wə'x̌laxən kikayud dlə'wi(da) __. Please let me speak to __.
     4. Wə?claxən qiqeyud dlə'wi(da) __.
         wə?x̌laxən qiqeyud λə'wi(da) __.
5. 'Weł'ma'an kikayud dlə'wi(da) __. May I speak to __?
     5. Weł'mə?ən qiqeyud dlə'wi(da) __.
         weł'mə?ən qiqeyud λə'wi(da) __.
6. Alayən(tla)(-x-) __. I'm looking for __.
     6. Aləyən(tla)(-c-) __.
         ?aləyən(λa)(-x-) __.
7. Kikayuda'exsdi __ dlu's. __ wants to talk to you.
     7. Qiqeyudə?ecsdī __ dlu?s.
         qiqeyudə?exsdi __ λu?s.
8. Kayosi' __. __ isn't in.
     8. Kəyosi? __.
         kəyosi? __.
9. Niła'amtłəntłax təms'idə'akus. I'll tell him, her that you called.
     9. Niła?əmtłəntłac təms?idə?aqu. niła?əmλənλač təms?idə?aqu.

Set. Video

Wətłala'mas gaxan.

1. Wətłelam̓as gacən.
wəłəlam̓as gačən.

Wətłala'məntłus.

2. Wətłelam̓əntłus.
wəłəlam̓ənłus.

Ki'san wətłalus.

3. Ki?sən wətłelus.
ki?sən wəłəlus.

Dukwala'mas gaxan.

4. Duqwəlam̓as gacən.
duqʷəlam̓as gačən.

Dukwala'məntłus.

5. Duqwəlam̓əntłus.
duqʷəlam̓ənłus.

Ki'san duqʷalus.

6. Ki?sən duqʷəlus.
ki?sən duqʷəlus.

Ki'san wətłalax. Itida's.

7. Ki?sən wətłelac. Itida?s.
ki?sən wəłəlač. ?itida?s.

Set. Encouragements

-
1.	Yu'ám!	
	Yuʔəm!	That's it!
	yuʔəm!	
-
2.	Olákala ik!	
	Olákala ik!	Very good!
	?olákala ik!	
-
3.	Náq'a'ams.	
	Nəq'aʔəms.	You're right.
	nəq'aʔəms.	
-
4.	La'ams ɬoɬ'id.	
	Ləʔəms ɬoɬ?id.	You've learned it.
	ləʔəms ɬoɬ?id.	
-
5.	Ikus wałdame'x.	
	Ikus wałdəme?c.	What you're saying is good.
	?ikus wałdəme?x.	
-
6.	Ikamasəs(i)xən noqe'.	
	Ikamasəs(i)cən noqe?.	You make me happy.
	?ikamasəs(i)χən noqe?.	
-
7.	Dlix̓tsakwəs.	
	Dlic̓tsakwəs.	You are properly taught.
	λiχ̓cakʷəs.	
-

Set. Storytelling

-
- Nusatłan.
1. Nusatłən. I'm going to tell a story.
nusaλən.
-
- Hut̓ila'ȇxsda'mas(i)(-x-) nuyame'.
2. Hut̓ila?ecsdam̓as(i)(-c-) nuyame? Do you want to listen to a story?
huλila?ȇxsdam̓as(i)(-x-) nuyame?.
-
- Nusala's k̓a'an.
3. Nusala?s qəʔən. Tell a story for me.
nusala?s qəʔən.
-
- 'Masus nuyam̓x.
4. Masus nuyəmc. What's your story?
masus nuyəm̓x. What are you going to talk about?
-
- Gwagwixs'alatłan(tla)(-x-) ____.
5. Jwajwixs?alatłən(tla)(-c-) _____. I'm going to talk about ____.
gʷačʷixs?alaλən(λa)(-x-) ____.
-

Set. News

1. Tsək̓aləmnulixir' (a').
Do you have any news?
2. Tsək̓aləmnulixir'mas(a?).
What is your news?
3. Ikan tsək̓aləmox.
My news is good.
4. Ikan tsək̓aləmc.
?Ikan tsək̓aləmox.
The news is bad.
5. Yaksə'muxwda tsək̓aləmox.
I don't have any news.
6. Yaksə'mucwda tsək̓aləmc.
?Yaksə'muš' da tsək̓aləmox.
Sit down, I got lots of news.
7. K̓wax'idaga', k̓inamən tsək̓aləmox.
Tell me the news.
K̓wax?idaga?, q̓inəmən tsək̓aləmc.
Tell me a story.
?K̓wax?idaga?, q̓inəmən tsək̓aləmox.
8. Tsəkałala gaxan.
Your story is interesting.
Tsəkałala gacən.
?Tsəkałala gažən.

Set. House 1

1.	wünsas gukʷəli.	Where do you live?
2.	gukʷələn la-χ- ____.	I live at ____.
3.	nusucwda gukʷiχ.	This is my house.
4.	gukʷələn ?əpsala? ____.	I live next door to ____.
5.	gukʷələn λəwi(-da) ____.	I live with ____.
6.	nəxʷaɬən gukʷəlaχ la-χ- ____.	My house is near ____.

Set. Bedroom 1

1.	čəgiłmas.	Are you awake (in bed) now?
2.	?e, čəgiłmən.	Yes, I'm awake.
3.	?ixmas miča.	Did you sleep well?
4.	ləmas __-a?.	Have you __?
5.	ləmas ḡʷał __-a?.	Have you finished __?
6.	__-ʔs.	You do __.
7.	__-ga?.	Do __ (now)!
8.	čəx?id	wake up
9.	λaxwid	get out of bed
10.	čučəxe?	brush one's teeth
11.	quččud	get dressed
12.	čučəxʷəmd	wash one's face
13.	hił?id -x- gə?elas	make a bed
14.	quččud -s- __	put on one's (garment)
15.	čipsidend	put on one's shoes

Set. Washroom 1

1.	lə?e̍xsda̍mas __.	Do you want to go __?
2.	?e, __-!e̍xsda̍mən.	I want, need to __.
3.	ki?smən __-!e̍xsda?	I don't need to __.
4.	haga? __.	Go do __.
5.	məlqʷa̍łala qə?s __-ə?os.	Remember to __.
6.	?əx?e̍xsda̍mas qən gəwale? loł.	Do you want me to help you?
7.	gəwalała?s ga̍xən!	Help me!
8.	?ixmən. ki?sən əx?e̍xsd qə?s gəwala?os ga̍xən.	I'm fine, I don't need help.
9.	?esa, ?eče̍xsd	pee, need to pee (female)
10.	kəlqʷa, kəlqʷe̍xsd	pee, need to pee (male)
11.	?əmaka, ?əmake̍xsd	poop, need to poop
12.	di̍xstənd	wipe one's bum
13.	čəxwidə?os -x- ?əmagači	flush the toilet
14.	čənčənkʷala, čənčənxwid	wash one's hands